Számítógépes Nyelvtörténeti Adattár a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén

A „Számítógépes Nyelvtörténeti Adattár" munkálatai három évtizede folynak a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékén, a kutatási program vezetője a legutóbbi időkig Jakab László volt.
A nyelvtörténet köztudottan nagy adatigényű tudományterület, amelynek számos részterülete a XIV–XVI. századi kódexirodalom, illetve a korabeli világi tárgyú munkák szisztematikus feltárása és feldolgozása nélkül eredményesen nem is igen művelhető. A kései ómagyar kor, illetőleg a középmagyar kor nyelvállapotának feltérképezését, elsősorban a hang- és helyesírás-történet, a morfológia, a szókincs vizsgálatát kívánja a kutatási program előmozdítani.

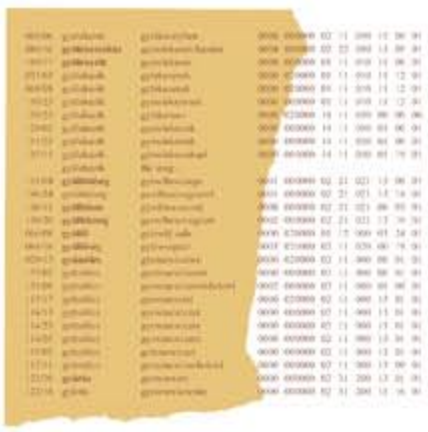

Ezzel az eljárással ezidáig öt kódexünk nyelvi anyagát dolgoztuk fel:

Jakab László–Kiss Antal, *A Jókai-kódex ábécérendes adattára*. Debrecen, 1978.
Jakab László–Kiss Antal, *A Birk-kódex ábécérendes adattára*. Debrecen, 1983.
Jakab László–Kiss Antal, *A Guary-kódex ábécérendes adattára*. Debrecen, 1994.
Jakab László–Kiss Antal, *Az Apor-kódex ábécérendes adattára*. Debrecen, 1997.
Jakab László–Kiss Antal, *A Festetics-kódex ábécérendes adattára*. Debrecen, 2001.

Az egyes kódexek számítógépes feldolgozása lehetőséget biztosít aztán a kódexek nyelvi anyagának nyelvtörténeti szempontú rendszerezésére is:

Jakab László, *A Jókai-kódex mint nyelvi emlék szótárszerű feldolgozásban*. Debrecen, 2002.

A korábbi időszakkal szemben a **XVI. századból** már számos kódex, nyomtatott könyv és egész írói életművek állnak rendelkezésünkre, melyek vizsgálata az előzőektől eltérő eljárást igényel. Ennek az eltérő igénynek igyekszik megfelelni az alábbi két kötet:

Jakab László–Bolcskei András, *A XVI. századi orvosi könyv szóalakmutatója*. Debrecen, 1988.
Jakab László–Bolcskei András, *Egy XVI. századi emlékirat szókincstára*. Debrecen, 2003.

Az utóbbi kötet az emlékirat szókincsének szócikkes formában történő közreadása mellett a szókincs szófaji és gyakorisági szempontok szerinti bemutatását is magára vállalta. A kötet ilyen módon a XVI. századdal foglalkozó irodalomkutatók és történészek munkáját is nagyban segítheti.

A kutatási program fontos irányát képviseli végül az **írói szókincs** vizsgálata.
A szókincstárak összeállításához, az egyes szócikkek megszerkesztéséhez nélkülözhetetlen segítséget jelentett a szerzők műveiből készült konkordancia.

Az írói szótárak típusában ezidáig Balassi Bálint és (a kiállítás időhatárain túl eső) Csokonai Vitéz Mihály szókincsét dolgoztuk fel és adtuk közre.

Jakab László–Bolcskei András, *Balassi-szótár*. Debrecen, 2000.
Jakab László–Bolcskei András, *Csokonai szókincstár I*. Debrecen, 1993.
Jakab László, *Csokonai szókincstár II*. (Megjelenés alatt.)

A megjelent kötetek anyaga az interneten, a DE Magyar Nyelvtudományi Tanszékének honlapján is megtalálható (http://mnytud.arts.unideb.hu).

A kutatásokat az OTKA támogatta.